No. 44 Acht en dertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) 1890.

DE BAZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 31 October 1890.

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1 : 4

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 3. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vooruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1–10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Advertentiën en bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Drukker G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten enz., Stukken der Medewerkers, en Buitenlandsche Bladen aan de Administratie te Kampen; (dHr. C. Mulder.) — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de Redactie te Amsterdam; (Ds. W. H. Gispen). —

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

Aan onze Gemeenten.

Daar de Gemeente Stiens in geldelijken nood verkeert, doet de Kerkeraad een beroep op de weldadigheid van andere Gemeenten om haar in haren nood te helpen. De Classis Leeuwarden, waartoe deze Gemeente behoort, deed reeds wat zij kon. Ook de Gemeenten in de Prov. Friesland, van de behoefte der Gemeente overtuigd, verblijden en vertroosten ons door milde gaven. Maar trots dit alles, is de nood nog zeer groot. Wij wenden ons daarom tot de Gemeenten in ons Vaderland, tot de broeders en zusters, om deze arme gemeente met hunne liefdegaven te steunen.

D. Vrieling, Pres.
H. G. Brouwer, Secr.

Het verzoek der gemeente Stiens, waarbij zij, door den nood gedrongen, met toestemming der Synodale Commissie, de hulp inroept van al de gemeenten onzer kerk in ons vaderland, wordt door de Prov. Synode van Friesland ten zeerste ondersteund.

S. T. Goslinga, Pres.
A. Zomer, Scriba.

Het is der Synodale Commissie gebleken, dat zoowel in de Classis als in de Provincie voldaan is aan de Synodale bepaling op de publieke aanvrage van geldelijken steun voor eene Gemeente. Zij beveelt dan ook de Gemeente Stiens van ganscher harte aan al de Gemeenten en aan de liefde der broederen in al de Gemeenten dringend aan. Laten wij weldoen aan de huisgenooten des geloofs te Stiens, en bedenken, dat het dragen van elkanders lasten een volbrengen is van den wil van Christus.

God bewerke de harten en zegene deze poging rijkelijk!

De Synodale Commissie,
W. H. GISPEN.
J. NEDERHOED.
J. HESSELS.

BIBLIOTHEEK.

In dank ontvangen van den Schrijver:

F. M. ten Hoor. Afscheiding en Doleantie in verband met het Kerkbegrip. Leiden. Donner, 1890.

Dr. Bavinck.

AMSTERDAM, 28 October 1890. Heden werd door de Classicale Vergadering, bijgestaan door de Deputaten der Prov. Synode van Noord-Holland, geëxamineerd en met vele vrijmoedigheid en aller toestemming tot de bediening des Woords en der Sacramenten toegelaten, de Candidaat *C. B. Schoemakers*, beroepen Predikant te Landsmeer.

W. H. Gispen,
Class. Scriba.

De Classis Leiden heeft in hare verg. van den 29 Oct. peremtoir geëxamineerd en met volle vrijmoedigheid tot de bediening des Evangelies toegelaten den Cand. C. B. Bavinck.

Stelle de Heere ZEw. tot een rijken zegen in zijne kerk.

Namens de Classis Leiden,
J. Thijs, Scriba.

Classis Winschoten.

Vergadering D. V. op Donderdag den 6 Nov. in de consistorie-kamer der Chr. Ger. kerk te Winschoten.

J. A. Bult, corr.

Meeden, 27 Oct.

De Classis Utrecht zal D. V. vergaderen Donderdag 13 November. Aanvang half 10.

J. Dijk, corr.

Classis Bergen op Zoom.

Vergadering D. V. op Woensdag 12 Nov. a. s.

Aanvang des morgens 11 uur.

De Correspondent,
W. T. van Dijk.

Tholen, 28 Oct. 1890.

VOORSCHOTEN, 16 Oct. Heden morgen maakte onze geachte en geliefde leeraar Ds. J. P. Visscher aan de gemeente bekend, dat hij voor de roeping naar de Holl. Christ. Geref. gemeente te Lodi, New. Jersey, N. Amerika, van welke roeping hij op den vorigen Zondag aan de gemeente kennis had gegeven, had bedankt, tot groote blijdschap der gemeente. De Heere geve ons het voorrecht dat wij hem nog lang in ons midden mogen hebben.

C. Egginк, Scriba.

NOORDWIJK A/ZEE, 23 Oct. '90. Heden avond na den godsdienst is uit een aan de Gem. voorgesteld drietal, onder leiding van onzen Eerw. Consulent Ds. W. Renkema, op één na met alle stemmen tot Herder en Leeraar alhier beroepen, Ds. W. J. de Haas te Hattem. Moge deze zoo eenparige roeping weerklank vinden in des dienaars hart, opdat wij spoedig van hem mogen hooren: ik kom tot u, is de wensch en bede van kerkeraad en heel de gemeente.

Namens den Kerkeraad,
K. Passchier, Scriba.

OUD-VOSMEER, 24 Oct. '90. Heden ontvingen wij het voor ons zoo verblijdend bericht, dat de WelEerw. Heer Ds. O. Los onze eenparige roeping heeft aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
C. A. Gunst, Scriba.

GORINCHEM, 25 Oct. Heden ontvingen wij het teleurstellend bericht dat Ds. J. van Andel van Leeuwarden voor het beroep onzer gemeente heeft bedankt.

Namens den Kerkeraad,
J. Snoek.

MIDDELBURG, afd. St. Pieterstr. Zondag 26 Oct. 1890 werd door den WelEerw. Heer Ds. de Haas van Hattem, op diens verzoek, met goedvinden van onzen Consulent, den WelEerw. Heer Ds. Littooij, onze beroepen Herder en Leeraar, de WelEerw. Heer Ds. W. H. Oosten, in het dienstwerk bevestigd, naar aanleiding van Filip. 4 : 6 en 7, terwijl des namiddags Z.Eerw. zich plechtig aan de gemeente verbond, predikende over Exod. 33 : 16*a*. Ook onze Consulent Ds. Littooij sprak nog een recht broederlijk woord. 's Heeren zegen ruste op Leeraar en gemeente, en verbinde ons te zamen door den band der liefde. Tevens wordt bij dezen dank gezegd aan alle Leeraars, die ons in de vacature zoo welwillend hebben gediend, inzonderheid die der Classe Walcheren. Ook de gemeenten die hunnen Leeraar aan ons afstonden zij bij dezen dank gezegd.

Namens den Kerkeraad,
W. de Vries, Scriba

BAARLAND, den 26 Oct. 1890. Hedenmorgen waren wij zeer verblijd, doordien onze beminde leeraar J. Middel de gemeente bekend maakte, voor de roeping van de gemeente te Meliskerke te kunnen bedanken. Dat 's Heeren zegen op dit besluit moge rusten tot in lengte van dagen, en de roepende gemeente spoedig den man des raads moge treffen, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
Wm. van Oosten, Scriba.

HALFWEG, 27 Oct. '90. Na eenige dagen in spanning verkeerd te hebben, werd gisteren de Gemeente met velen buiten haar grootelijks verblijd, doordien onze geliefde Leeraar, Ds. A. de Vlieg, ons bekend maakte, dat ZEw. na biddend overleg besloten was, deze Gemeente nog niet te verlaten en alzoo voor de roeping naar Ierseke had bedankt. Den Heere zij daarvoor onzen dank en moeht Hij die ons zijnen dienstknecht deed behouden, ook de teleurgestelde Gemeente te Ierseke nabij zijn en haar spoedig believen te schenken den man zijns raads, is onze hartelijke wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
G. van Andel, Scriba.

HERWIJNEN, 27 Oct. 1890. Gisteren maakte onze geachte Leeraar Ds. R. Loman tot ons aller blijdschap bekend, voor de roeping van Barendrecht te hebben bedankt. Dat de Heere zijn dienstknecht in lengte van dagen met zegen onder ons doe werkzaam zijn, en de eenheid bewaard blijve. Hij geve de teleurgestelde Gemeente spoedig den man zijns raads, is onze wensch.

Namens den Kerkeraad,
K. van Zee, Scriba.

LEEUWARDEN, 27 Oct. Onze hooggeachte leeraar Ds. J. v. Andel deelde voor 14 dagen de gemeente mede, eene roeping te hebben ontvangen van de Gemeente te Gorinchem. Gisteren na de morgengodsdienstoefening, mochten wij uit ZEw's. mond hooren, dat hij voor die roeping had bedankt. Daar hij zich aan onze gemeente verbondengevoelde, en mitsdien geene vrijheid kon vinden om haar te verlaten, sprak hij: ik blijf bij u, en wenschte alzoo verder zijn dienstwerk onder ons voort te zetten, tot uitbreiding van Gods Koninkrijk, en tot heil en welzijn onzer gemeente. De kerkeraad en gemeente en vele vrienden buiten haar zijn over deze gunstige beschikking des Heeren grootelijks verblijd.

Namens den Kerkeraad der Chr. Gereformeerde Gemeente voornoemd,
Johs. F. v. d. Veen, Scriba.

HEEMSE, 27 October 1890. Gisteren morgen mocht de gemeente het voorrecht genieten haren beroepen leeraar Ds. L. C. F. van Kamp tot zijn dienstwerk te hooren inleiden door zijn vriend Ds. G. Goris van Vroomshoop met de woorden „weid mijne schapen." Des namiddags trad onze leeraar voor de gemeente op tot tekst kiezende Psalm 51 : 10. Dat de Heere deze bede genadiglijk verhoore is de wensch onzes harten.

Namens den Kerkeraad der Christ. Geref. Gemeente te Heemse,
A. Hopsink.

GAMEREN, den 27 October 1890. Voor eenige dagen mocht onze Eerw. en zeer geliefde leeraar H. Vissink in Familie- en Vriendenkring zijn 25-jarig huwelijk herdenken, en Zondag j. l. herdacht ZEw. in 't openbaar in 't midden der gemeente zijn 25-jarige Evangelie-bediening; de tekst was Coloss. 1 : 12. Na dezen verklaard en toegepast te hebben voor elk geloovige, kon ZEw. ook getuige: Dan, hulpe van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag. 't Was een plechtige ure, en daar kerkeraad en gemeente graag een weerklank gaf, stond onze naburige leeraar Ds. op 't Holt van Zuilichem op, en was de tolk der Classis en van Kerkeraad, Gemeente en Catechisanten. 't Was ons goed en liefelijk banden te gevoelen en elkaar langheid der dagen en heil in Sion toe te wenschen en van den Heere af te smeeken. 't Slotvers was Psalm 134 : 3: Dat 's Heeren zegen op u daal enz.

Namens den Kerkeraad,
P. W. van Anrooij, Scriba.

BURUM, 27 Oct. '90. De dag van gisteren was voor onze gemeente een blijde dag. 's Morgens werd onze beroepen leeraar, de WelEerw. Heer H. Siertsema, bevestigd door zijn voorganger den WelEerw. Heer L. Hummelen te 't Zandt, naar aanleiding van Maleachi 2 : 7. 's Namiddags aanvaardde de bevestigde zijn werk onder ons en sprak bij die gelegenheid over Paulus woord 2 Cor. 4 : 5. Stelle de Heere dezen dienaar ten rijken zegen voor deze plaats.

Namens den Kerkeraad,
K. Radema.

HAULERWIJK, 27 Oct. 1890. Gister morgen werden wij zeer verontrust, doordien onze zoo algemeene beminde Leeraar J. Fokkinga aan de gemeente bekend maakte, eene roeping ontvangen te hebben van de gemeente te Houwerzijl. Dat de Heere hem vrijmoedigheid schenke voor die roeping te bedanken, is de wensch van Kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
E. v/d. Wal, Scriba.

LEENS, 27 Oct. '90. Zondag nademiddag werd alhier stemming gehouden ter verkrijging van een herder en leeraar. Uit een drietal predikanten werd met volstrekte meerderheid van stemmen beroepen Ds. K. M. R. Veldman te Arum. Doe de Heere ZEw. zijnen wil verstaan, en doe Hij hem in zijne gunst onze roeping opvolgen.

Namens den Kerkeraad,
M. Ritzema, Scriba.

SPIJK, den 27 Oct. '90. Gisteren avond werd alhier met bijna algemeene stemmen beroepen Ds. Ph. W. H. Eskes te Smilde. Moge Gods zegen op deze keuze rusten.

Namens den Kerkeraad,
J. Wiersema, Scriba.

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de Gem. te	Lutten a/d Dedemsvaart	f 7,—
„	Lutten a/d Dedemsvaart	- 8,—
„	den Ham	- 14,92
„	Ommen	- 13,50
„	Vroomshoop	- 11,30
„	Nieuwleusen	- 3,26
Van de Gem. te	Goes	f 25,—
„	Ter Neuzen	- 25,—
„	Zaamslag	- 8,—
„	Axel	- 5,25
„	Nieuwedorp	- 16,50
„	Wolfertsdijk	- 10,—
„	Baarland	- 7 83
„	Heinkenszand	- 7,06
„	Kockengen	- 12,50
„	Puttershoek	- 8,26⁵
„	Maassluis	- 20,25
„	Hasselt	- 7,05
„	Sliedrecht	- 27,60
„	Werkendam	- 22,50
„	Bruinisse	- 86,04

J. Nederhoed,
Penningmeester.

Middelstum, 27 Oct. 1890.

Kas voor Emer. pred., pred. wed. en weezen.

	Classis Arnhem.		
Gem. te	Arnhem	3e coll.	f 39,02
„	Culemborg 1, 2 en 3e coll.		- 4,50
	Classis Varsseveld.		
„	Doesburg	2e coll.	- 10,50
„	Barchem, Dieren, Geesteren, Neede en Winterswijk elk lid 2 ct.		- 9.78
„	Barchem	3e coll.	- 8,—
	Classis Hattem.		
„	Twello	3e coll.	- 11,51⁵
„	Wapenveld	2e „	- 2,50
„	Apeldoorn voor het tekort		- 10,—
	Classis Utrecht.		
„	Hilversum	3e coll.	- 35,01
„	Lopik	2e „	- 6,50
„	Lopik voor 't tekort		- 3,60
	Classis Amersfoort.		
„	Amersfoort	3e coll.	- 22,—
„	Scherpenzeel	2e „	- 12,20
„	Harderwijk	2e „	- 17,03
	Classis Leiden.		
„	Leiden Hooigracht	3e coll.	- 29,58
„	Boskoop voor 't tekort		- 11,—
	Classis Delft.		
„	's Gravesande	2e coll.	- 15,—
„	Monster	2e „	- 14,—
„	Delft	3e „	- 86,10
„	's Hage Wagenstr.	3e „	- 36,20
„	Scheveningen	3e „	- 40,10
„	Monster	3e „	- 10,—
„	's Gravesande voor 't tekort		- 10,—
„	Maassluis	id.	- 11,—
p	Monster	id.	- 8,—
	Classis Rotterdam.		
„	Rotterdam	3e coll.	- 100,—
„	Rotterdam gift voor 't tekort		- 50,—
Uit Rotterdam	2 giften à f 25		- 50,—
„	2 giften à - 10		- 20,—
	Classis Dordrecht.		
Gem. te	Heerjansdam	2e coll.	- 18,68⁵
„	Strijen	3e „	- 4,25
„	Heerjansdam voor 't tekort		- 5,40
Door Ds. van Brummen van H. V.			- 6,—
	Classis Gorichem.		
Gem. te	Vuren	1e coll.	- 1,65
„	Gorinchem	2e „	- 68,91⁵
„	Hardinxveld	„	- 6,—
„	Langerak	„	- 9,75⁵
„	Poederooijen	„	- 2,—
„	Gameren	„	- 8,—
„	Leerdam	„	- 20,80
„	Herwijnen	„	- 12,90
„	Zuilichem	„	- 5,—
„	Well	„	- 3,50
„	Langerak	3e „	- 12,55
„	Gameren	3e „	- 10,70
Gev. in het kerkzakje te Gorinchem			- 1,—
Gem. te	Gorinchem voor 't tekort		- 34,63
„	Herwijnen	id.	- 9,—
„	Langerak	id.	- 9,11
„	Noordeloos	id.	- 12,50
„	Hardinxveld	id.	- 5,43⁵
„	Sleeuwijk	id.	- 10,—
Station Tilburg		3e coll.	- 4,70

Het Bestuur,
J. J. Kuiper, Pres.
C. S. Boss, Secr.
L. Hoekers, Penm.

N. B. Bijzondere giften en collecten, uit de verschillende provinciën voor het tekort door het bestuur ontvangen, moeten door de Commissieleden niet worden geboekt bij de inkomsten hunner provinciën. Die collecten en gaven worden in het verslag afzonderlijk verantwoord.

De Secretaris.

Ontvangen voor de Zending.

Door Ds. Goslinga te Bolsward, van P. Postema te Pretoria	f 9,94⁵
Door Ds. Kerssies te Sauwert, van een broeder der Gem. ter vervulling eener gedane belofte	- 5,—
Door Hoofdonderw. Medema, van eenige Schoolkinderen te Pernis	- 4,25
Door Hoofdonderw. Oosterhof te Garrelsweer, v/d. Chr. Jongel. vereen.	- 12,11
Door idem, v/d. Jonged. vereen. aldaar	- 6,81
Door Ds. Brink, v/d. Gem. te Almkerk	- 8,—
De P. C. v/d. Gem. te Rijssen	- 4,80
Van K. Eunicez te Rotterdam	- 6,50
Door Ds. Sijpkens te Delfzijl, van Mej. A. H. te H.	- 2,50
Van Dr. W. H. Nieuwhuis te Doetichem	- 2,50
Door den Heer J. J. Verbrugh Hz. een ged. der coll. op 't Chr. Nat. Zendingsfeest te Leijduin en op 't feest v/d. Ned. Zangersbond	- 35,—
Uit het Javaantje van H. Veldman te Marum (Groningen)	- 5,50
Door Ds. Donner het volgende:	
Door B. J. v. Rhijn, v/d. Jongel.-vereen. te Wadinxveen	- 2,50
Van P. B. op Urk	- 5,—
Van Mr. W. en E. te Paterson U. S.	- 2,28
Van Ds. Wessels te Dwingeloo voor Soemba	- 2,50
Door Mej. C. Brauk, v/d. Jonged.-vereen. „Dorcas" te Hazerswoude	- 2,50
Van D. Jeltema te Groningen, gespaarde penningen uit 't Zend. busje	- 9,—
Van de Jongel. vereen. te Spijk	- 6,—
Van Grietje Dreise te Groningen	- 1,—
Van Mevr. de Wed. Tobi te Amsterdam	- 2,22
Door R. Vos v/d. Jongel.-vereen. te Hoogeveen	- 12,25
Uit 't Zend. busje van N. M. Sleijser te Leiden	- 3.—
Van Mej. J. den Bolder te 's Hage	- 0,52
Van N. N.	- 2,—
Van F. D. Vreeze te Hindeloopen	- 0,90
Van G. d. V. te Urk	- 7,50
Van F. J. Arnolt, leerling der Ger. School te Utrecht	- 1,16
Van eene vriendin der Zend. O. S.	- 1,30
Van de Vrouwenver. „De Heer zal het voorzien" te Schiedam	- 6,—
Van H. J. te M. met bijschrift „belofte maakt schuld"	- 1,50
Door Ds. W. H. H. Dijkman, pred. te Breskens, een ged. der coll. op 't Zeeuwsch-Vlaamsch Zend. feest van 16 Sept. te Breskens	- 20,—
Door Voorganger Bos, v/d. catechisatie te Woerden op een kermisavond	- 1,50

B. de Moen,
penningmeester.

Doesborgh, 28 Oct. 1890.

Zending onder Israël.

Door J. B. Eekman te Hellevoetsluis: van de Zendingsv. „Het Mosterdzaad"		f 10,—
Door Ds. Goslinga: van P. Postema, te Pretoria, Transvaal		- 4,94⁵
Opbrengst van een zilveren tabaksdoos f 7,90, waarvan de helft voor Veldwijk	f 3,95	
Een snuifdoos benevens een paar zilveren oorknopjes	- 1,45	
Een gouden ring	- 1,75	- 7,15

Deze voorwerpen, reeds vroeger vermeld, zijn thans verkocht.

Dat ook zelfs in Afrika harten kloppen voor onze Zending onder Israël, neen, dat hadden we onmogelijk kunnen denken. Wie weet, of ons straks ook nog nog niet uit „onze Oost" liefdegaven worden gezonden. God heeft overal zijn volk; en dat volk weet, dat er voor Israël verwachting is; daarom wordt in zijn belang het goud en zilver, in allerlei voorwerpen, gaarne geofferd.

Voor die offers wordt hartelijk dank gezegd door

E. Kropveld,
Secr.-Pngmr.

Inw. Zending Prov. Zuid-Holland.

In goede orde ontvangen de kollekten der

Gem. te	Leiden Afd. Hooigracht	f 28,83
„	Naaldwijk	- 6,50
„	Katendrecht	- 26,68
„	Dordtrecht Afd. Kromhout	- 34,50⁵
„	's Gravendeel	- 8,89
„	Barendrecht	- 4,25

Hartelijk dank voor al deze liefdegaven, met dringende aanbeveling voor gemeenten die nog niet gekollekteerd hebben. Dat ieder ons naar zijn vermogen schrage. Er is veel te doen. De Heere bewerke daartoe harten en handen.

Namens de Comm.,
J. Strijks, Penm.

Rhoon, 27 Oct. 90.

Stichtelijke Lectuur.

De Heere regeert.

„Ik keerde mij, en zag onder de zon, dat de loop niet is der snellen, noch de strijd der helden, noch ook de spijs der wijzen, noch ook de rijkdom der verstandigen, noch ook de gunst der welwetenden, maar dat tijd en toeval aan alle dezen wedervaart."

(Pred. 9 : 11.)

De mensch is geneigd om te gelooven, dat hij, die het snelst loopt, ook het eerst zijn doel bereiken moet, en dat moed den krijgsman de overwinning verzekert; dat den wijze geen brood ontbreken kan, en voor den verstandige het erlangen van rijkdom eene zekere zaak is. — Maar niet altijd is dit het geval. De snelle looper kan struikelen; de oorlogskans (zoo als men het pleegt te noemen) kan verkeeren; de wijze en verstandige man ziet zich dikwerf miskend; en menig geleerde, na zijnen dood bijkans vergood, had gedurende zijn leven met broodsgebrek te kampen.

Is dit zoo, wordt het dan niet een ondragelijk iets, om gaven te bezitten, en er zich niet in te mogen verheugen? Om rijkdommen te bezitten, en daarop niet te mogen vertrouwen? Wijsheid en verstand te hebben, en er niet op te mogen roemen? Alles wat de wereld kan aanbieden, het zijne te mogen noe-

men, en toch te zijn als niets bezittende, zich alleen op God te verlaten?

Neen, dat is niet ondragelijk, omdat de Allerhoogste ons niet verbiedt de gaven des geestes, de goederen der aarde te *gebruiken*; maar slechts wil, dat wij Hem, den gever, niet vergeten, en niet in de gaven zullen eindigen; Hij roept ons waarschuwend toe: »Offert niet aan uw gaven en rook niet aan uw net!" (Hab. 1 : 16.)

De gaven zijn ons gegeven, om ze te besteden; Zalig, die ze wèl besteedt; wee hem, die er een slecht gebruik van maakt!

Wat de mensch echter doe, hoe hij zich moge vermoeien, Gods raad zal bestaan, als de draden van zijn plan worden afgeweefd: »tijd en toeval wedervaart aan al degenen, die op aarde wonen."

Niet, dat er iets toevalligs, iets onverwachts geschieden kan voor den Heere, een ingrijpen in zijn bestuur; wel vinden er gebeurtenissen plaats, die *wij* niet hebben vooruitgezien; wel geschiedt er het een of ander, dat met onze berekeningen niet overeenkomt; omstandigheden, die als het ware de schaal naar de eene of andere zijde kunnen doen overhellen, naarmate op deze of gene zijde hare uitwerking wordt ondervonden; — maar dat alles is afhankelijk van den wil van Hem, die in een onvergankelijk heden leeft, en wiens oog *alles* overziet. Hij is het, die elke gebeurtenis bepaalt, elke omstandigheid regelt; en omdat wij de hand niet zien, die de regeling aangeeft, is voor *ons* zoo menige gebeurtenis een toeval, een ongedacht iets.

Wat ons, menschen, dus toevallig schijnt plaats te grijpen, is daarom evenzeer een uitvloeisel van zijnen oppermachtigen wil, eene reeks van oorzaken, die elkander naar dien wil opvolgen, opdat »alle dingen zouden plaats hebben naar den raad van zijnen wil", (Efeze 1 : 11.)

Met wijsheid bestuurt de Almachtige elke daad, elke gebeurtenis, elke omstandigheid, en wat schijnbaar toevallig is, is slechts bewijs te meer van het onbegrensde alvermogen des eeuwigen Bestuurders. En zullen wij, menschen, dan ons vermeten, om in zijne raadsbesluiten te willen inzien? Neen! laat ons veeleer de knieën voor Hem buigen, en een eerbiedig stilzwijzen bewaren, wanneer er iets plaats grijpt in ons leven of dat van anderen, wat wij niet begrijpen kunnen; laat ons aan zijne wijsheid overlaten, hoe en langs welke wegen Hij ons leiden wil. —

Waar wij het oog op Hem gevestigd houden, mogen wij ons verzekeren, dat Hij ons uit elke moeielijkheid zal redden. Bij God bestaat geen zweem van twijfeling of onzekerheid; zoo ook bestaat er voor den Christen niets onzekers, niets toevalligs. De strijd is der helden, die in de mogendheid des Heeren strijden; — de spijze, welke niet vergaat, is der wijzen, die in de vreeze des Heeren werken. Benijd niet den dwaas, die aan de wereld zich hecht en aan het aardsche zijn hart hangt. Voor den verstandige is de rijkdom van onuitputtelijken omvang; — gunst van God wordt verkregen door hem, die de hemelsche wijsheid tot raadsman neemt; — een verbond, dat niet verbroken kan of zal worden, waarborgt aan den geloovige een schat van geestelijke zegeningen; en het is een wijze voorzienigheid, die de stoffelijke zegeningen uitdeelt, hoe zeer ons bekrompen verstand de wijsheid harer daden niet altijd doorziet.

(Vertaald.)

NOTTEN.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde vriend,

De »Noord-Brabantsche motie" van welke gij zeker ook gelezen hebt, zal wel iets bijdragen om in het hart van enkele menschen de overtuiging te wekken, dat het »monsterverbond" tusschen Roomschen en antirevolutionairen niet veel heeft van een zoutverbond. In die motie toch wordt aan dit ministerie zooveel als de dienst opgezegd. Nu het ministerie, niettegenstaande alle vermaningen en waarschuwingen, toch is doorgegaan met den persoonlijken dienstplicht, krijgt het van de Noord-Brabantsche Roomschen gedaan.

Of dit nu door de Noord-Brabanters goed gezien is, of het getuigt van goed verstand en politiek doorzicht, is eene andere vraag.

Ook van andere zijde geeft men soms, meer of minder duidelijk, zijn ongenoegen te kennen over den gang van zaken. Men dacht: dit ministerie zou in een ommezien de verplichte vaccinatie afgeschaft hebben, geen spoortrein zou op zondag meer loopen, geen brief of telegram meer bezorgd worden, geen winkel of schouwburg meer open zijn en geen rijtuig meer rijden langs de wegen en over de straten. De bijzondere school regel en de openbare uitzondering worden, het hooger onderwijs geheel veranderd, de theologische faculteit van de Staats-Universiteiten verwijderd, en aan de Vrije Universiteit het recht gegeven worden graden te verleenen met gevolgen voor het burgerlijke leven, en zoo nog eenige dingen meer. Een groot half jaar misschien na het optreden van het ministerie *Mackay* hoorde ik, in Zuid-Holland, iemand beweren, dat hij voor dit ministerie vreesde. Waarom? Omdat het de doodstraf nog niet had ingevoerd! Ze mochten doen wat ze wilden, zeide hij, maar zoolang de doodstraf niet hersteld was, zou alles mis loopen!

Nu kan men zich met deze dingen wel eens een oogenblik vermaken, maar toch wil het mij voorkomen, dat zij eene hoogst ernstige zijde hebben. Alles staat zoo los, zoo waggelend. De toestand is er zoo onzeker door. Er zijn betrekkelijk weinige menschen die goed begrijpen, waar het tegenwoordig eigenlijk om gaat, en daardoor elk lievelings-denkbeeld naar voren schuiven, en aan dat ééne denkbeeld de gansche politiek ophangen.

Dat er wetten bestaan, waaraan elke regeering gebonden is; dat er nog liberalen, radicalen, volkspartijen en socialisten bestaan; dat er nog eene Eerste Kamer is, en dat er door den ouderdom en de zwakheid des Konings van den troon weinig kracht kan uitgaan, men schijnt 't niet te kunnen of te willen zien. De Ministers moeten maken, dat ieder zijn zin krijgt, of anders . . . .

Toen de Kamer om en het ministerie *Mackay* gevormd was, schreef ik u, dat men zich geen te groote en te grootsche voorstelling van de naaste toekomst moest maken. Men vond toen dit gevoelen zonderling. De uitkomst heeft het echter niet geheel gelogenstraft.

Evenals er onder de geloovige Protestanten velen zijn, die Kuyper niet kunnen zetten, zoo schijnt het ook onder de Roomschen te zijn ten aanzien van Schaepman. En het vermoeden is wellicht niet geheel ongegrond, dat die Noord-Brabantsche beweging, in den grond, niets anders is dan eene beweging om Schaepman er onder te krijgen.

Indien men beter begreep dat het, in onze dagen, niet gaat over de vraag: of de inquisitie al of niet zal ingevoerd worden, maar over de veel ernstiger vraag: van Christendom of anti-Christendom; indien men in liberalisme, radicalisme en socialisme de drie trappen van het anti-Christendom zag, men zou ook zien, dat tegenover deze ontzagwekkende macht het historisch Christendom, in Roomschen en Protestantschen vorm, het eenige bolwerk is, dat verdedigd kan en moet worden.

Zien wij hooger op, denken wij aan de zonde onzer vaderen en aan onze zonden, denken we aan hetgeen wij waardig zijn, o, dan moeten we zeggen: zoo de Heere het huis niet bouwt, te vergeefs bouwen deszelfs bouwlieden daaraan; zoo de Heere de stad niet bewaakt, te vergeefs waakt de wachter? Doch die verborgen wille Gods kan noch mag een regel zijn van ons handelen. Van achteren evenwel richt zich ons oog er op, en leeren wij aanbidden.

Zoo de leiders in de politiek buiten de kerkelijke troebelen waren gebleven, de dingen zouden, naar den mensch gesproken, een anderen loop gekregen hebben. En dikwijls is het mij een zielkundig raadsel, hoe hoog ontwikkelde en scherpzinnige mannen een slag kunnen slaan in het kerkelijke, een greep doen die duizenden tegen hen in 't harnas jaagt, en dan, dood leuk, kunnen verklaren: het kerkelijke staat buiten de politiek, en de school staat buiten den kerkelijken strijd!

De meeste Protestanten moeten een zekeren weerzin overwinnen om hun stembriefje in te vullen met den naam van een Roomsche. En vele niet Doleerenden gevoelen misschien een nog sterker weerzin tegen een Doleerende. Op dien hartstocht wordt door de liberalen en hunne neven sterk gespeculeerd.

Er zou voor die bewering: het kerkelijke staat buiten de politiek en de school staat buiten het kerkelijke, wat te zeggen zijn, indien zij die deze leer verkondigen geene antecedenten hadden, welke deze bewering, 't zachtst uitgedrukt, twijfelachtig maakten. De affaire van 1886 in de Nieuwe kerk te Amsterdam is een feit, dat niet alleen bij dit geslacht maar ook bij de kinderen en kleinkinderen, zoo veel kwaad bloed heeft gezet, en zal zetten, dat eene geruststellende verklaring van den dokter weinig zal baten.

Dit blijkt nu weder in de oprichting van eene nieuwe schoolvereeniging. Gij hebt daar ook van gelezen in de *Bazuin*. Hetgeen de *Bazuin* daarvan gezegd heeft, wordt door de *Nieuwe Sprokkelaar* aan hare lezers *niet* medegedeeld, maar met eenige nijdige en stekende volzinnen vertelt zij, dat de *Bazuin* Dr. Bronsveld tegen haar uitspeelt. Deze schrale troost wordt haar waarlijk niet misgund. Te meer omdat ten minste de strooming om de openbare school te propageeren de overhand niet heeft gekregen en de idée: Christelijke school gehandhaafd is. Het is daar uitgesproken, dat deze nieuwe schoolvereeniging haar ontstaan te danken heeft aan den weerzin tegen de Doleantie. Indien nu in alle Hervormde gemeenten Christelijke scholen komen, die voeling houden met de Ned. Hervormde kerk, zal Christus, ook onder dezen vorm, verkondigd worden aan het opkomend geslacht, en zoo zal het kunnen gebeuren, dat de duivel, die de belijders des Heeren in ons land zoo jammerlijk verdeelt, ten slotte toch, in de verre toekomst, zijn eigen rijk benadeelt.

Het is zoo menigmaal gebleken, dat God aan de dingen een loop geeft, geheel tegen de bedoelingen der menschen in; dat wij veel wat geschiedt en wat, naar onze gedachten, niet behoorde te geschieden, met kalmte kunnen aanzien.

We zijn nu weder in den tijd, dat de bladeren afvallen en elke dag ons herinnert aan de vergankelijkheid. Op een mooien, zonnigen dag is het een genot de rijke kleurschakeering der stervende bladeren te aanschouwen. Maar het gaat naar 't einde. Een paar nachten vorst en een paar dagen storm en regen, en alles, wat de zomer ons bood, behoort weder tot de geschiedenis. Treffend beeld van ons eigen leven! Een schoone herfst is eene kostelijke gave van God, die wij hopen te waardeeren. Wij voelen al iets van den winter, al was het alleen maar in de korte dagen, doch er is toch ook nog van den zomer overgebleven. Zoo in ons natuurlijk leven, zoo ook in het geestelijke. En onder dat alles zoekt en vindt ons hart rust in Hem, bij wien geene verandering is of schaduwe van omkeering.

Van harte

t.t.

GISPEN.

De vervolging.

(1834—1839.)

VI.

Eindelijk zou dan ten minste een der wenschen van den kerkeraad van Genderen c. a. worden vervuld. Evenzeer als de Cock had ook Scholte meermalen zijn verwachting uitgesproken, dat, al mocht ook de politieke overheid hen uit hunne rechtmatige bezittingen bannen, er geen rechter in Nederland zou worden gevonden, die daarop het zegel zijner goedkeuring zou drukken. Zoo zeer waren ze overtuigd van hun goed recht als Gereformeerden.

Een formeele uitspraak van de rechterlijke macht is er echter niet gevallen. »De Gescheidenen" van 1834 hebben het niet zoover kunnen brengen. In hun tijd is alles afgedaan met Koninklijke en Ministeriele Missives, gestound door den politiestok der ambtenaren en den sabel der militairen.

»De Doleerenden" van 1886 zijn in dat opzicht gelukkiger geweest. Verschillende rechtbanken hebben tusschen hen en de Synodalen beslist. Edoch met voor hen zeer ongunstig gevolg. Wat »de Gescheidenen" aan boeten hebben moet betalen, kan door hen in den vorm van proceskosten worden uitgekeerd.

Hun is dat blijkbaar tegen gevallen evenzeer als »de Gescheidenen" in 1834 zouden zijn teleurgesteld, als ze het in die dagen tot een rechterlijke uitspraak hadden kunnen brengen.

Toch heeft de zaak van Genderen c. a. nog even voor de rechtbank te 's Bosch gediend. Doch ook slechts even. Al spoedig verdween ze ongemerkt en geheimzinnig van de rol. In dien tijd kon men het met policie en soldaten wel af. Men had den rechter niet noodig.

Wat men nauwelijks meer had durven hopen, gebeurde echter.

De kerkvoogden werden 11 Maart 1835 gedagvaard om 24 Maart te 's Bosch te verschijnen voor twee rechters Commissarissen »om gehoord te worden op het verzoek van het Klassikaal bestuur van »Heusden, om ten behoeve van de hervormde kerkgemeenten van Doveren en »Genderen tegen voornoemden Joh. Brandennorst en Dirk Boll (de kerkvoogden) »te mogen procederen, ter bekoming van »de kerkgoederen."

Scholte zelf deelt dit meê in zijn: »Laatste »getuigenis tegen de liefdelooze handelingen van het z. g. hervormd kerkbestuur" enz. (Officiëele stukken p. 158.)

Wat hij hierop laat volgen verdient bovenal onze aandacht. Meer dan lange betoogen licht het ons in over het zuiver Geref. *kerkrechterlijk standpunt* der mannen van 1834. Zij waren geen separatisten en spraken dus ook niet van *»het stichten van een »nieuwe gemeente* of het *vormen van een »nieuwe kerk. Reformatie van de aloude kerk des Heeren* in deze Landen beoogden ze, door te breken met of zich af te scheiden van het genootschap van 1816 en weer te keeren tot de leer, tucht en dienst der Geref. vaderen.

De meening van velen van het jongere geslacht, alsof men bij »de Scheiding" beoogd had een *nieuw gebouw* op oude grondslagen te stichten, vindt op elke bladzijde der geschiedenis hare weerlegging. Die daarvan uitgaan, zijn blijkbaar van een anderen geest en gaan van andere beginselen uit dan »de vaders der Scheiding."

Wat toch verklaart Scholte als met even zooveel woorden?

»Hiernaar" (n. l. naar het proces voor de Rechtbank) »hadden wij reeds lang gewacht, want wij wenschten regt; en *om»dat de gereformeerde gemeente gereformeerde was gebleven en daarom zich van »een anti-gereformeerd genootschap had af»gescheiden,* [1]) vreesden wij ook geen regtsgeding, dewijl in de regtbank niet de »driften *uitspraak* doen, maar naar de wet »en het regt geoordeeld moet worden,"

En na vermeld te hebben dat hij als voorzitter van den kerkeraad verzocht had voor de kerkvoogden »het woord te mogen doen ter bestrijding van het verzoek des klass. bestuurs," voegt hij er bij: »het was »mij duidelijk dat dit verzoek op wettige »gronden kan worden tegengesproken; *daar »er in geen geval noch te Doveren noch te Gen»deren voor genoemd bestuur een kerkge»meente bestond.* [1]) en dat bestuur met onze »van hun genootschap afgescheidene ge»meente niets te maken had: te meer »daar het »hier moest gaan over het be»wijs van eigendomsrecht."

Het zij ons vergund, eer we den afloop van het proces vermelden, meer bepaald de aandacht te vestigen op de door ons onderschrapte woorden.

Zij geven het *oud, gezond afgescheiden* standpunt aan, door de mannen van 1834 ingenomen, afkeerig als zij waren van alle seperatisme.

Er *ontstond*, volgens het oordeel van Scholte en zijn kerkeraad, door de afscheiding niet een *Geref. gemeente te Genderen* er *werd* geen Geref. kerk *gesticht*. Die *was* er en omdat ze dat *was* en *bleef*, had ze zich van het anti-geref. genootschap afgescheiden. Zij *werd* niets *nieuws*, zij *bleef* de oude Geref. gemeente van Genderen c. a. Daaraan ontleende de kerkeraad ook de vrijmoedigheid om voor de rechten der gemeente op te komen en zelfs tot het class. bestuur te zeggen, dat het op het terrein van de gemeente Genderen c. a. niets te reclameeren had, daar er zelfs op die respectieve plaatsen voor genoemd bestuur geen kerkgemeente bestond.

Krasser en grondiger en juister kan het niet worden gezegd.

Dat men in het Noorden er evenzoo over dacht als in het Zuiden, behoeft geen betoog. Wij hopen later gelegenheid te hebben daarop meer bepaald te wijzen.

Thans volsta ik met te herinneren aan een woord van mijn collega de Cock.

[2]) »Te Ulrum bestond sedert dien tijd »(14 Oct. 1834) een gemeente, die zich af»gescheiden had van de Nederl. Herv. kerk »om te kunnen *blijven wat zij oorspronke»lijk was.*" [1])

Juist hetzelfde als te Genderen. De Geref. gemeente *bleef* Geref. gemeente en *krachtens* dit haar karakter en om dit karakter *te kunnen bewaren*, scheidde ze zich af van de Herv. of Synodale kerk van 1816.

D. K. WIELENGA.

[1]) Ik onderschrap. W.

[2]) pag. 303 (Hendrik de Cock enz.)

Politieke Beschouwingen.

De hoop, die wij koesterden, dat de Heere onzen geëerbiedigden Koning, misschien als vroeger, weêr eenige herstelling zou schenken, zoodat Z. M. zich nog wêer zou kunnen bemoeien met de loopende zaken, is tot dusverre niet verwezentlijkt.

Integendeel.

De berichten, die ons zoo officieel als niet-officieel ter oore kwamen aangaande den ziekte-toestand van Z. M., lieten geen twijfel meer over aangaande den achteruitgang van Z. M., al moet ook erkend en uitgesproken worden, dat de verzwakking niet zoo sterk toenam als sommigen wel beweerden.

Nu, in den regel is er als 't Koningen geldt, overdrijving in 't spel, zoowel ten goede als ten kwade. De juiste waarheid hoort men te hunnen opzicht zeldzaam en zij zelven nog veel minder.

Reeds heeft dan ook de Ministerraad sinds een paar weken deze zaak bij den Raad van State ter sprake gebracht en als zijne overtuiging uitgesproken, dat Z. M. buiten staat moet worden geacht, de teugels van 't bewind te voeren.

Ook de Raad van State heeft zich met dat gevoelen vereenigd.

Een gevolg van een en ander was, dat *Dinsdag* middag de *beide* Kamers der Staten-Generaal in *vereenigde* zitting zijn bijeengekomen om op deze zaak te letten.

Alle Ministers waren tegenwoordig; de tribunes overvol.

Minister *Mackay* gaf verslag van de handelingen en 't besluit van den Ministerraad, dat steunend op advies van de geneesheeren en op persoonlijk bezoek, ten inhoud heeft: Z. M. is, wegens verzwakking van lichaam en vermoeing der hersenen, niet in staat de regeering waar te nemen.

Voorts las ZE. ook 't advies van den Raad van State voor en 't verslag der geneesheeren.

Voorziening in de waarneming der regeering werd gevraagd.

Met 85 tegen 36 besloot de vergadering *Woensdag* 't voorstel in behandeling te nemen; de heer Pijnappel wilde verzending naar de afdeelingen; hij was bang voor overijling; de heer Beelaerts bestreed hem.

Natuurlijk kan op dit oogenblik niets anders gedaan, volgens de grondwet, dan dat den Raad van State voorloopig het Koninklijk gezag wordt opgedragen.

Maar alsdan mag dan ook spoedig een wetsontwerp verwacht worden met de strekking, dat de Koningin als Regentes zal optreden.

Wel werd vermeld, dat Hare Majesteit dit liever niet wil. Doch dit schijnt onjuist te zijn.

Volgens vertrouwbare berichten is de Koningin volkomen bereid als zoodanig op te treden en was men hetzelfs bij de vorige ziekte des Konings reeds eens geworden over alle daartoe noodige voorbereidende maatregelen.

Woensdag nam de vereenigde vergadering met 100 tegen 5 stemmen aan 't voorstel van den Voorzitter om te besluiten, dat het in de grondwet bedoelde geval aanwezig is.

Dat er bij het genomen besluit bijna geen discussie is gevoerd, verwondert ons niet. Het marktgeschreeuw door enkele liberalen en liberale couranten aangeheven, alsof 't Ministerie zijn plicht zou hebben verzuimd, kon wel bij een verstandige en beraden Kamer geen ingang verkrijgen. Wie eenigszins op de hoogte van zaken is, weet dat van forsch ingrijpen hier geen sprake kon zijn. Daartoe verliep de toestand des Konings ook niet snel genoeg.

Bovendien mag ook niet zonder goeden grond en groote noodzaak een verklaring van onbekwaamheid des Konings tot regeeren worden afgelegd; ook aan zoo iets kleven toch heel wat bezwaren.

En zeker zou 't marktgeschreeuw niet minder zijn geweest, indien 't Ministerie eens wat al te voorbarig ware geweest (de opmerkingen van den heer Pijnappel bewijzen 't!), en er verzet van de zijde des Konings of der Koningin ware uitgegaan tegen die verklaring.

Intusschen: de tijden zijn hoogst ernstig.

Niet dat wij zooveel kwaad duchten van socialisten en dergelijken, al betreuren wij 't ook, dat zij zoo optreden kunnen, als zij doen.

Maar wij vreezen veel meer daarom, dat niet alleen bij de *liberale*, maar ook bij de *anti-liberale* partijen, zoo weinig vastheid en eenheid is in hetgeen men wil of niet wil; dat er zoo weinig wordt afgedaan.

Dit is juist, bij toenemende onvoldaanheid, een veeg teeken.

En toch we vreezen, dat het er niet beter op zal worden.

Het individualisme speelt ook hier een groote rol, zelfs bij broeders van 't zelfde geloof en huis.

Waarlijk, reeds groot zou 't voorrecht zijn, indien de Heere zijne kastijding, den volke in den Koning toegediend, heiligde tot verootmoediging voor Hem en nauwere aansluiting van hen, die waarlijk bijeen behooren!

NOORDTZIJ.

Buitenlandsche Kerken.

Rev. Dr. N. M. Steffens heeft een beroep aangenomen van de 1e Geref. gemeente in Pella, Iowa. Doch hij zal niet voor het sluiten der school in het laatst van April, of begin van Mei, zijn dienstwerk in die gemeente der *Reformed Church* aanvaarden; en dan nog voorloopig, daar ZEw. eerst door de Synode van zijn professoraat moet worden ontbonden. Ook zijn er drie kinderen van hem op Hope-College, zoodat de familie niet vertrekt voor het z. g. »commencement:"—

De Arabische zendeling Rev. S. M. Zwemer schreef aan de redactie der *Hope* uit Noord, Syrië, Seïr, Libanon, waar hij zich bevindt om Arabisch en van de Medische Zending onder den Islam te leeren met Dr. Harris, insgelijks voor de Amerikaansche Zending werkzaam.—

Rev. J. H. Karsten gaf een bericht aangaande de Federale vereeniging der *Reformed* met de *Duitsch Geref.* kerk in Amerika, als lid der Kommissie, daartoe benoemd door de Synode van Catskill. Sedert 1886 zijn er pogingen aangewend tot eene *organische* vereeniging van de beide kerken. Doch op de Synode van dit jaar moest de Kommissie rapporteeren, dat zulk eene vereeniging ondoenlijk was, om »onoverkomelijke zwarigheden," dientengevolge wordt eene *federale* vereeniging beraamd. Zulk eene namelijk, waar iedere kerk haar eigen leer, tucht en liturgie behoudt; doch waar men samenwerken kan, b. v. in Uit- en Inlandsche Zending.— De Kommissie heeft nu een plan beraamd om dat de Synode van 1891 voor te leggen. Vooreerst wil zij eene »Federale Synode der Gereformeerde kerken." Deze zal bestaan uit twintig leeraars en twintig ouderlingen van elke kerk. Voorts zal deze macht worden toegekend in zaken betreffende de vestiging en besturing van Binnen- en Buitenlandsche Zending; opvoeding en onderwijs, zondagscholen, pers enz. Deze vergadering mag geen inbreuk maken op de geloofsbelijdenis of liturgie van beide kerken. Indien de hoofdtrekken en nadere omschrijving door de Synode worden goedgekeurd rekent men, dat er nog een paar jaren zullen verloopen, eer alles in werking kan treden.—

De Vereenigde Presb. Kerk in Schotland heeft vele verliezen geleden aan predikanten, zendelingen en ouderlingen. Zij verloor ook door den dood Professor Duff, sedert 1867 benoemd voor de Kerkgeschiedenis, hoewel hij beter geschikt was voor Nieuw-Testamentische litteratuur en exegeze, doch die plaats was toen bezet door Dr. Eadie. Als professor werd hij zeer geroemd, ook om de wijze, waarop hij de studenten zijn critiek deed gevoelen. Vooral was zijn humor scherp, wanneer de studenten de heilige dingen met ongepaste scherts behandelden. Zoo zei hij eens in zijn critiek over de voordracht van een student, die zich daaraan schuldig gemaakt had, na eenige oogenblikken zwijgens, en zijn Bijbel zoekende, dien hij op zij gelegd had: »Heeren, ik zoek een boek, waarin geen flauwe scherts staat!" Het gelach, dat dit gezegde onder de studenten verwekte, was voor hem critiek genoeg.— De zendeling die de kerk ontviel, is Dr. Williamson, aan wien veel voor de Zending in China te danken is. In 1855 ging hij op 26 jarigen leeftijd met zijne jeugdige echtgenoote naar China onder zeil met Dr. Griffith John. Weldra moest hij om de gezondheid China verlaten en naar het vaderland terugkeeren. De dokters verklaarden hem ongeschikt voor den arbeid in dat land. Hij echter niet. En in 1863 werd hij tot zijn groote blijdschap benoemd tot agent in China van het Schotsch Nationaal Bijbelgenootschap. Veel heeft hij gedaan, vooral in Noord China. In 1874 kwam hij echter weêr in vollen dienst als zendeling der Vereen. Presb. kerk. In 1874 legde hij in Japan den grond voor de Zending der kerk aldaar. De kerk ontsloeg hem vervolgens van den predikdienst om

zich vooral aan Chineesche geschriften ten dienste der Zending te wijden. Behalve de boeken en maandschriften en reisbeschrijvingen, die hij uitgaf, was hij de eerste Bijbel-genootschap-agent die het Nieuwe Testament in de Chineesche taal liet drukken met een inleiding, aanteekeningen en kaarten.—

De samenwerking der Vereen. Presb. kerk met de Vrije Kerk van Schotland in het Zuiden van Glasgow gaat met kracht voorwaarts. Den 14 September hebben de naburige predikanten der beide kerken hunne kansels gewisseld, en tien vergaderingen werden gehouden om het werk voor den winter te regelen. Er zijn 54 predikanten der beide kerken in die buurt, en elk doet het zijne. Voorts zullen nog vergaderingen gehouden worden om vereenigde bidstonden te houden, en godsdienstige bijeenkomsten in elk der tien distrikten. Men hoopt zeer, dat deze samenwerking door anderen, ja in het geheele land, moge opgevolgd worden, zoodat het steeds meer openbaar worde, dat de twee groote vrije kerken in Schotland werkelijk één zijn in gevoelen en bedoelen.—

De Belgische Zendingskerk heeft dit jaar weêr een tekort van meer dan 2000 francs, niettegenstaande de ontvangsten in de eerste maanden meer waren dan vroeger Nochtans wordt de arbeid met allen ijver voortgezet, en niet ingekrompen maar uitgebreid, op hoop tegen hoop.

C. M.

VEREENIGING VOOR GEREF. SCHOOLONDERWIJS,

RED. Ds. T. BOS.
FILIPPUS, Redactie Ds. E. KROPVELD.

Wat nu te doen?

Naar mijne overtuiging zullen er zich op het standpunt, naar het reglement door den Schoolraad ingenomen, bezwaren opdoen in de praktijk, die onwillekeurig tot eene duidelijker belijning van den grondslag kunnen leiden.

Er hangt op dat standpunt zooveel van de personen af. Gelet op de gekozene leden van den Schoolraad, laat het zich aanzien, dat althans voorloopig wel niet veel gedaan zal worden, dat eenigszins gevaarlijk geacht kan worden voor de bijzondere kerkelijke belijdenis der Gereformeerden. Aan de critiek van hen, die niet in alles met de eigenaardigheden der Gereformeerden meêgaan, blijft overgelaten om te beoordeelen of de Schoolraad zich getrouw houdt aan zijn program: »afgezien van bijzondere kerkelijke belijdenis," den Bijbel of de H. Schriftuur als Gods Woord en alzoo als den eenigen regel van wat we te gelooven en te doen hebben, ook voor de school aanvaarden.

Ieder Schoolbestuur is slechts gebonden, zoolang het van den Schoolraad gediend wil zijn. Blijkt het later, dat alleen de Gereformeerden er zich bij vinden kunnen, en oordeelen deze dan beter, om in het reglement als grondslag ook de Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde kerken op te nemen, — voorstellen in dien geest kunnen ter tafel gebracht, besproken, beoordeeld en besloten worden.

In gegeven omstandigheden was het echter niet raadzaam daarmeê te beginnen, omdat de Schoolraad geene nieuwe vereeniging is *naast* of *boven* de bestaande vereenigingen, maar alleen eene vereeniging der verschillende bestaande vereenigingen en Schoolbesturen tot onderlingen raad en hulp in zake de Christelijke scholen en schoolzaken. Na hun samenkomen en in hun samenzijn moet blijken, hoe men elkander zal raden en het best kan steunen, zonder de eigenaardigheden der verschillende vereenigingen en Schoolbesturen op te heffen of ook te na te komen.

De Schoolraad mag niet één der bestaande vereenigingen het werk uit de handen nemen, noch ingrijpen in de plaatselijke toestanden der Scholen en Schoolbesturen. Om slechts iets te noemen.

T. Bos.

—

Ga heen, en doe gij desgelijks.

Iemand die ons stukje »In God kunnen we kloeke daden doen", voor eenige maanden in dit blad geplaatst, had gelezen, was aan den eenen kant verheugd zoo nu en dan iets van »Filippus" wedervaren te vernemen, maar was ook aan de andere zijde beschaamd, tot dusver nog niets aan de Traktaat-verspreiding te hebben gedaan.

Het bleef echter niet bij een bloot schuldbesef, maar de hand werd werkelijk aan den ploeg geslagen. Onder biddend opzien tot God werd eerst in eigen werkkring begonnen, en wel op deze wijze.

Als er des morgens van 8 uur tot half negen schafttijd was, dan werd er een traktaatje uit den zak gehaald en gelezen; waardoor van zelf de vraag uitgelokt werd: »Wat heb jij daar?" waarop dan niet alleen naar behooren geantwoord, maar ook het traktaatje aangeboden werd; hetwelk meestal zeer welwillend werd aangenomen.

Vooral is het, volgens den ongenoemden broeder, eigenaardig om een traktaat ergens neer te leggen, om hetzelve als het ware te laten vinden. »Ik voor mij, zegt hij, »doe het veel, vooral 's morgens vroeg in 't kozijn van een raam of op de stoep, en blijf dan even van verre zien naar den afloop; 10 à 12 personen loopen het voorbij zonder het op te merken; maar eindelijk komt er een, steekt het in den zak, en brengt het wellicht in een groot gezin."

Zoo is 't inderdaad; een traktaatje vindt altijd zijn man; weigert de een het, de ander neemt het aan.

Daarom zeggen we tot een ieder, die dit leest: »Ga heen, en doe gij desgelijks."

O, hoevelen zullen deze regelen onder de oogen komen, die nog nimmer één traktaatje hebben uitgereikt; nog nimmer één zaadkorreltje op die wijze hebben uitgestrooid.

Zoo licht laten we ons weerhouden door de gedachte: »Och ik ben daar de man niet voor." Maar, mijn broeder, hoe dikwerf zijt ge dan al wel verongelukt, hebt ge 't al eens geprobeerd? en zoo neen, dan weet ge immers ook nog niet, dat ge voor dit werk niet deugt.

Maar als ge nu ook eens een paar maal verongelukt, is dat wel zoo erg? dat ongeluk bestaat dan alleen hierin, dat men u min of meer onheusch heeft bejegend; misschien u wel heeft uitgelachen of uitgejouwd. Och, trek u dat zoo erg niet aan; alzoo hebben ze gedaan de profeten die voor u geweest zijn; terwijl ze Paulus best een klapper hebben durven noemen.

In den regel valt echter dat verongelukken o zoo veel mee. Met het grootste genot zijn we menige malen op perrons en in waggons, op booten en op straten, aan het strand en op het land werkzaam geweest; maar meestal werden ze met de grootste bereidwilligheid ontvangen, en konden wij meer kwijt worden dan wij bij ons hadden.

Daarom mijn Broeder begin er eens mee; steek, als ge van huis gaat, maar eens een tiental traktaatjes bij u, dan kunt ge eens zien hoe het gaat; en als ge den Heer des Oogstes dan ernstig bidt, dat Hij u moed en krachten en tevens zegen op den arbeid mag geven, dan zou het wel wonder wezen, als gij geen spijt er van krijgt, dat ge niet eer zijt begonnen.

Daarom de hand aan den ploeg; lang er mee wachten zou ik echter niet; want de tijd is zoo vluchtig; en eer wij er om denken is het voor immer gedaan.

E. KROPVELD.

—

Bij onzen Uitgever J. den Boer te Breukelen is verschenen, en door hem aan de leden verzonden:

No. 128. Gedenk niet der zonden mijner jonkheid. Prijs 1 Ct.
No. 129. God is rechtvaardig. Prijs 1 Ct.
No. 130. De Beste Leesstof. » 1 Ct.
alsmede het Jaarverslag.

Wie der leden het bovenstaande niet mocht ontvangen hebben, berichte dit aan den Uitgever.

Het Bestuur van Fil.,
J. TER BORG, Secr.

Nijeveen, bij Meppel

VOOR SCHEURKALENDERS IN DE KAZERNE.

Van J. van Mombergen te Kerkwijk, bij Heusden . . . f 2,—

E. KROPVELD.

Centrale Diaconale Conferentie.

III.

Men ging nu tot punt 5 over: Behooren Diaconieën niet zooveel mogelijk het verpanden van goederen in banken van leening enz. door armen der gemeente, tegen te gaan? De Enkhuizer gedeputeerde geeft toelichting: de pandjeshuizen zijn voor behoeftigen veeleer verderfelijk, dan een middel tot uitkomst; Diaconieën behooren de lieden er vandaan te houden, en hen te bewegen, in geen geval goed te verpanden, vóór men diakenen den nood heeft bekend gemaakt. — Vrij algemeen was men van oordeel, dat, hoezeer de handelwijze der Enkhuizer Diaconie prijzenswaard is, men in alle gevallen en onder alle omstandigheden niet zoo handelen kan: bij velen is de lombard eene voortdurende toevlucht, bij anderen echter in enkele gevallen eene noodzakelijke en vaak goede hulp. Men beoordeele in dezen elke zaak op zich zelve, en stelle geen algemeenen regel; ook het oprichten van voorschotbanken door Diaconieën, hier en daar beproefd, werd ten sterkste veroordeeld. Prof. de Cock merkte aan, dat daar, waar de gang naar de bank van leening een chronisch kwaad is geworden, in den regel armoede door eigen schuld hiervan oorzaak is, en, de zaak eens plaatselijk beschouwende, wees hij op kleine fabrieksteden, waar vaak huwelijken door jongelieden worden aangegaan, die elkaâr op de fabriek hebben leeren kennen; door het leven aldaar zijn de jonge vrouwen gansch onbekwaam tot het bestuur van een huishouden; zij geven zonder oordeel uit, tot het geld op is; de man moet op tijd het eten vinden, en de lombard moet bijspringen. De kwade grondslag ligt dus dikwijls in slechte opvoeding. Voedt de kinderen op in de leering en vermaning des Heeren, wijst er hen op, dat men godzalig en matig leven moet, en het kan niet zelden de pandjeshuizen overbodig maken.

Niemand had tegen des Hoogleeraars beschouwing bedenking, en er werd dus tot punt 6 overgegaan: Mag een diaken lid zijn van coöperatieve vereenigingen? Een der Zaandamsche afgevaardigden zeide ter inleiding, dat zijne Diaconie de coöperatie afkeurt en nu, gaarne het oordeel der Conferentie vernam, doch gaf op eene opmerking toe, dat men voor het »mag een diaken" enz. leze: »is het voegzaam en niet in strijd met zijn ambt, dat een diaken" enz. De bedenking, die men tegen coöperatie heeft, is dat men daardoor de particuliere nijverheid drukt en de welvaart in de gemeente tegenhoudt. Vrij eenparig was men van gevoelen dat deze vraag, als zuiver maatschappelijk, niet beslist met ja of neen is te beantwoorden. Plaatselijke toestanden beheerschen veel, en er kunnen oorzaken zijn, waardoor men zich niet geheel aan coöperatie kan onttrekken. Ook de adviseur oordeelde: in sommige gevallen moet men coöperatie veroordeelen, en in andere gevallen haar goedkeuren; particuliere winkeliers knoeien dikwijls met hunne koopwaren, en noodzaken de koopers zich tot coöperatieve vereenigingen te wenden, om van goede waar verzekerd te zijn. Wellicht, zeide spreker, is hier niemand, die niet somtijds, zich onbewust, coöperateur is. Spreek dus noch een afkeurend noch een goedkeurend votum uit. De vergadering deed dit dan ook niet, maar, nog een kleinen tijd beschikbaar hebbende, ging zij over tot de behandeling van punt a. der varia: Behoort bevestiging van diakenen niet met oplegging der handen te geschieden? Hand. 6 : 6. Deze vraag bracht geen debat teweeg, maar wel eene schoone en nuttige improvisatie van Prof. de Cock; de hoofdinhoud komt hierop neer: De kerkorde spreekt van oplegging der handen bij de bevestiging der leeraren, niet der ouderlingen en diakenen. De belijdenis zwijgt er over. In het Nieuwe Testament wordt van oplegging der handen melding gemaakt, tot herstelling van zieken Marc. 16 : 18, Jac. 5 : 14, Marc. 16 spreekt van handen-oplegging zonder gebed, Jac. 5 van gebed zonder handenoplegging. In Hand. 8 : 19 en 19 : 6 wordt zij in verband gebracht met de mededeeling van de gave der wonderwerken en in Hand. 6 : 13 met de bevestiging van dienaren der gemeente. Is nu de oplegging der handen bij die dienaren krachtens een bevel des Heeren? Neen. Eene navolging van het Joodsche gebruik? Misschien wel. De apostelen deden veel om den Joden geen ergernis te geven; denkt aan de Jeruzalemsche Kerkvergadering, aan Paulus' gelofte en hoofdbescheren, aan het besnijden van Timotheüs, en het weigeren der besnijdenis aan Titus, — alles ter wille der Joden. Concludeerende oordeele men met onze Gereformeerde vaderen, onder anderen Voetsius: Handenoplegging heeft niets mystieks, heiligs, of sacramenteels, het behoort tot de dingen, die men doen en laten kan. Waarom dan de leeraren met handen-oplegging bevestigd? Bij hen wordt er door beteekend, dat zij zich voor hun leven den Heere wijden, en houdt het de bede in, dat zij de noodige gaven mogen ontvangen voor hun ambt. Laat ons in de 19e eeuw niet te angstvallig vasthouden aan alle N. Testamentische inzettingen; vele daarvan, als bijv. de opheffing der handen bij het gebed, de heilige kus, enz. zijn geen bevelen voor alle tijden en plaatsen. —

Dankbaar voor het gehoorde, werd nog een enkel woord gewijd aan punt b. der varia: Kan eene Diaconie als rechtspersoon optreden? Prof. de Cock dacht van ja; toch treedt de Diaconie op door den Kerkeraad, omdat de hooge regeering het bestuur acht in handen des Kerkeraads, het beheer in handen der Diaconie; spreker oordeelde raadzaam, dat men daarover een rechtsgeleerde raadplege; persoonlijk is hij binnen kort mede daartoe in de gelegenheid. De Conferentie besloot dit advies te betrachten.

Vóór de vergadering door Voorzitter werd gesloten, las de Secretaris een schrijven van de Commissie voor een provinciaal suppletiefonds voor Veldwijk, in Zeeland, ten geleide van een aantal exemplaren van het reglement van dit fonds. Voorzitter beveelt ten dezen ernstig navolging aan.

Nu sprak Voorzitter zijn dank uit aan de vergadering, zoo hospitanten als afgevaardigden, adviseur, leeraar, Kerkeraad en Diaconie en gemeente van Arnhem, voor alles wat zij hadden bijgebracht om dezen dag voor de broederen recht aangenaam te maken. Het worde meer en meer erkend, dat het goed en liefelijk is, dat broeders samenwonen, want de Heere gebiedt aldaar den zegen. Prof. de Cock en de vice-Voorzitter Struik spraken wederkeerig een woord van dank aan den voorzitter, waarna deze de vergadering sloot en Prof. de Cock met dankzegging en gebed eindigde, nadat nog gezongen was Ps. 72 : 11.

En zoo behoort dan ook deze 4e Diaconale Conferentie tot het verledene. Zoo ééne, dan kan deze in het practische leven vruchten afwerpen ten zegen voor onze nooddruftigen en armen. De Heere schenke het uit genade, om Christus' wil, door den Heiligen Geest!

Namens het uitvoerend Comité,
B. J. LINDEBOOM,
Voorzitter.
H. SWAGERMAN Dzn.,
Secretaris.

Amsterdam, Oct. 1890.

REFERAAT over: Het Ouderlingen-ambt.

Voorgedragen op de PREDIKANTEN-CONFERENTIE te *Apeldoorn* 17 Sept. 1890, door Ds. D. TIBBEN te *Wezep*.

II.

Recht latende wedervaren aan dit ambt als van Goddel. instelling, zal men van een indringen in dit ambt ook gansch afkeerig wezen, wijl door de daartoe bevoegde macht alleen personen in dit ambt kunnen worden gezet.

Ook van het Ouderlingen-ambt geldt het: niemand neemt zichzelven die eer aan, maar een iegelijk, die daartoe van God geroepen is.

Van Godswege moeten de personen tot dit ambt worden geroepen. Dit geschiedt echter niet onmiddelijk gelijk bij de apostelen, maar heeft plaats middelijker wijze door de Gemeente.

Door het vertegenwoordigende deel der Gemeente, (den kerkeraad) of door de gansche Gemeente? De waarheid ligt hier in 't midden.

De kerkeraad heeft zeer zeker naar eisch der Schrift de bevoegdheid de personen voor dit ambt te kiezen en aan te wijzen, doch de Gemeente moet hieraan haar goedkeuring hechten; vandaar ook de voorstelling der personen aan de Gemeente.

Bij die verkiezing echter, moet men niet vergeten, heeft men ook, wat de personen betreft, te rekenen met Gods Woord.

De kerkeraad inzonderheid, heeft bij de te verkiezen personen voor dit ambt te letten op hun godzaligheid en bekwaamheid; hij heeft toe te zien en te onderzoeken of de eigenschappen en hoedanigheden in 1 Tim. 3 : 2—7 en in Titus 1 : 7—9 in meerdere of mindere mate bij hen aanwezig zijn, tot de uitoefening van hun ambt onmisbaar, opdat men zich niet bezondige door iemand te verkiezen, die het beeld, door den apostel geschetst, niet gelijkt.

Hoe ze nu vervolgens in hun ambt worden bevestigd en ingehuldigd, waarmeê de roeping tot hun bediening zich afsluit, acht ik te bekend, om daaromtrent nog iets te zeggen.

Liever vestigen wij nog op iets anders ons oog, de verkiezing en bevestiging der ouderlingen betreffende.

Men zou de vraag kunnen stellen of derzelver verkiezing niet gepaard moet gaan met vasten en bidden? Met de Schrift raadplegende, zien wij dat dit gebruikelijk was in de eerste Christenkerk.

In latere eeuwen is dit in onbruik geraakt en ook in onze Kerk is dit geen usance.

Wel bleef het gebed bij die verrichting behouden, maar het vasten daarbij is toch feitelijk afgeschaft geworden.

En zal men het nu goed kunnen heeten, dat het apostolisch gebruik in dezen is op zijde geschoven?

Naar het apostolisch gebruik zou ook bij de bevestiging van de personen in dit ambt het vasten moeten plaats hebben.

Ja ook de handoplegging zou dan hierbij niet achterwege mogen blijven; want dit was ook de gewoonte der apostelen bij de bevestiging in dit ambt.

Deze ceremonie was zelfs bij de bevestiging hoofdzaak. Nu is er aangaande deze handeling wel geen uitdrukkelijk bevel in de Schrift, doch Calvijn aarzelt niet om te zeggen, dat het bestendige apostolische gebruik als een bevel moet wezen (boek 4 c. 3 pag. 16.)

H e het dan gekomen is, dat deze ceremonie in onbruik is geraakt?

Gelijk bekend is, is het in den loop der tijden gewoonte geworden, de ouderlingen voor 2 of 3 ja r te kiezen, in plaats van voor hun leven, en waarschijnlijk heeft er dit wel toe bijgedragen, dat deze handeling op zijde is geschoven.

Of het echter goed is de ouderlingen voor 2 of 3 jaar te benoemen, in stee van voor hun leven? Een bepaalden regel vinden wij desaangaande in de Schrift niet.

In de eerste Christenkerk was het zeker de gewoonte iemand voor zijn leven tot het ambt te benoemen, tenzij hij tot een hooger ambt bevorderd werd.

Want nergens lezen wij in de Schrift, dat iemand maar voor een tijd tot dit ambt geroepen werd, om daarna weer tot zijn vorigen staat terug te keeren. Goed zou het daarom wezen, wanneer ook thans zoo geschiedde.

Maar rekening moetende houden met de omstandigheden, dat in de Kerk het Ouderlingen-ambt niet bezoldigd wordt, en er veel moeite en opoffering aan een trouwe bediening van dit ambt is verbonden, zal men toch niet kunnen afkeuren, dat er na een zekeren tijd anderen in hun plaats treden, opdat dezelfde schouders niet te veel bezwaard worden; indien er n. l. maar personen zijn, die de dienenden behoorlijk kunnen vervangen.

Mochten er echter bekwame personen gevonden worden, die zich wel hun gansche leven aan de bediening van dit ambt konden en wilden wijden, men deed dan, dunkt mij, het best de zoodanigen ook voor onbepaalden tijd te kiezen.

Ik ga hierop niet verder in, maar stap over tot een andere zaak, n.l. het doel en de strekking van het ambt der Ouderlingen.

Wat het doel en de strekking daarvan is?

Met enkele woorden wensch ik dit aan te geven. Het is, dat de regeering van Koning Jezus in zijne Gemeente tot haar recht kome; zijne Godsdeugden aan 't licht treden, zijn gerechtigheid en heiligheid, zijn zorgvuldigheid en trouw, zijn genade en barmhartigheid. Het is, dat de heerschappijvoering in het erfdeel des Heeren worde gebreideld, de vervloeiing van de Kerk in den stroom der wereld worde voorkomen; de ergernissen gefnuikt, en de goede orde in alles naar den wille Gods onderhouden moge worden; en zoo langs dien weg de stichting en opbouwing der Gemeente bevorderd worde, en zij zoo kome tot den wasdom van een volkomen man, tot de maat, de grootte der volheid van Christus.

Verheven en heerlijk doel.

Zal dit echter onder den zegen des Heeren verwezenlijkt worden, dan moeten ook de werkzaamheden aan dit ouderlingenambt verbonden in getrouwigheid naar eisch der Schrift worden verricht.

Want neen, het is er maar niet goed mede, des Zondags in een opzienersbank plaats te nemen, en den leeraar eens te vergezellen bij een bezoek door de Gemeente.

Neen tot een gewichtiger arbeid zijn de ouderlingen krachtens hun ambt geroepen.

Opzieners der Gemeente zijnde, is het hun roeping opzicht te hebben over de kudde des Heeren, toe te zien en te zorgen, dat de bevelen Gods, de instellingen en ordinantiën van Christus worden nagekomen en betracht.

Acht moeten zij slaan op den wandel, op het levensverkeer van de leden der Kerk, of zij hun belijdenis ook met de werken bevestigen, en zoo een goede reuk ter eere van Christus van zich verspreiden.

De Gemeente gedurig bezoekende, hebben zij de leden hun Christel. roeping voor te houden en op de ziele te binden, opdat zij hierin naarstig en volstandig mogen wezen.

Dit doende moeten zij de onkundigen onderrichten, de tragen opwekken, de ongeregelden bestraffen, de onachtzamen waarschuwen, de zwakken en moedeloozen opbeuren, de bedroefden troosten, de zieken naar hun onderscheidenen toestand onderrichten, ze op den God der vertroosting wijzende, ze biddend aan zijne genade aanbevelen, die in verschil met hunne naasten en medeleden zijn, verzoenen, opdat geen verschillen en verdeeldheden zich wortelen, maar onder den zegen des Heeren worden voorkomen.

En niet alleen over de belijdende leden der Gemeente moet dit hun opzicht en deze hunne zorg gaan, maar ook over degenen, die door den doop aan haar zijn verbonden; over de jeugdigen van jaren, die nog geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd.

Zij hebben de zoodanigen onder het oog te brengen, dat zij geen leden der Gemeente behoeven te worden, maar krachtens den doop tot Gods verbond en Gemeente behooren, en daarom ook geroepen zijn, om zich als bondelingen en leden der Gemeente te gedragen en te openbaren.

Het huiselijk leven van de leden der Gemeente behoort ook hun aandacht niet te ontgaan.

Zij hebben toe te zien, dat in de huisgezinnen Gods Woord dagelijks worde gebruikt, dat er huisgebeden worden verricht, dat de kinderen in de vreeze des Heeren worden opgevoed, overeenkomstig de belofte door de ouders bij den doop afgelegd. (*Slot volgt.*)

Ingezonden.

Het heilig avondmaal.

Gisteren mochten wij als gemeente het heilig avondmaal vieren. Wat een voorrecht ons geschonken en hoe weinig wordt het toch gewaardeerd. Wat een hoopske bij die groote menigte zich noemende Christenen, die het met opzet veronachtzamen of niet waardeeren.

Zij hebben geene redenen tot klagen, dat er zoo weinig gemeentelijk leven bestaat, zoo weinig liefde gevonden wordt, die zich onttrekken. 't Is niet ten onrechte, dat er zoo weinig schuldbesef is, zoo weinig solidair gevoel.

Bij het hooren voorlezen van het formulier treft anders het luisterend oor de zoo schoone passage:

»Daar benevens, dat wij ook door denzelven geest onder elkander, als lidmaten *eens lichaams*, in waarachtige broederlijke liefde verbonden werden, gelijk de heilige Apostel spreekt: »Eén brood is het, zoo zijn wij velen één lichaam; dewijl wij allen éénes broods deelachtig zijn." Want gelijk uit vele korrels één meel gemalen en één brood gebakken wordt, en uit vele beziën, te zamen geperst zijnde, één wijn en drank vlietet en zich onder elkander mengt, alzoo zullen wij, allen, die door den waarachtigen geloove Christo ingelijfd zijn, door broederlijke liefde om Christus onzes lieven Zaligmakers wille, die ons te voren zoo uitnemend heeft liefgehad, allen te zamen één lichaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar *metterdaad* tegen elkander *bewijzen*."

Is het laatste niet onze schuld. Taste een ieder toch in eigen boezem. Men wete dan wie de schuldige is, wie gezondigd heeft en weg valt de splinter in eens anders oog.

Wat een voorrecht te mogen eten uit één en denzelfden schotel met een broeder of zuster die rijker is; te mogen drinken uit één en denzelfden beker met een ouder en beschaafder broeder; aan één en denzelfden disch met een schooner in gestalte? En toch — één lichaam! En welk een lichaam! . . . .

Och, dat men het waardeerde.

De breuke Zions is ook onze schuld.

De gedachten zweefden verder en werden gevoerd naar den scheidsmuur die èn Nederd. Geref. èn Christ. Geref. verdeelt.

Zij beiden hebben toch één belijdenis, en zijn noch door land, noch door taal, noch door eeredienst gescheiden, en toch — bij den dag wordt de scheidsmuur hooger, daar geleerde bij geleerde er steentjes aan toevoegen.

Wie zal vereenigen, zoo Gij o Heere, 't niet doet.

Laat er toch losgelaten wat losgelaten moet worden. Toone men zijn leer in zijn leven ook op gemeentelijk gebied. Maar wie zal den Gordiaanschen knoop doorhakken?

Een is er, die machtig is, die in den hooge woont. Hij, het Hoofd zijner duurgekochte kerk. Maar Hij wil er om gebeden zijn. O rijze dan de bede van alle kinderen Zions omhoog: »Heere, leer ons uw heilig avondmaal verstaan."

Er kon eens een tijd der verkoeling komen voor het aangezicht des Heeren en dan was het te laat.

J. A. S.

Zutphen, 29—9—'90.

Boekaankondiging.

De beteekenis van het leerstuk der Oorspronkelijke Gerechtigheid voor de Godgeleerde Zedekunde. Rede bij de aanvaarding van het ambt van Buitengewoon Hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op den 19den September 1890 uitgesproken door Dr. W. Geesink. Amsterdam. J. A. Wormser.

De Zedekunde mag zich tegenwoordig in eene bijzondere voorliefde en eene ijverige beoefening verheugen. Maar al de studie, er aan besteed, heeft nog niet kunnen bewerken, dat er eenheid van opvatting over bestaat. Begrip, bron, omvang, inhoud, verhouding tot verwante wetenschappen, inzonderheid tot de Dogmatiek, worden zeer verschillend bepaald. Er heerscht hier eene bijna grenzelooze verwarring.

Reeds daarom mag de rede met blijdschap worden begroet, waarmede Dr. Geesink zijn Hoogleeraarsambt aan de Vrije Universiteit heeft aanvaard. In overeenstemming met het standpunt der Hoogeschool, waaraan hij zich verbond, koos hij aanstonds tegenover bijna al de heerschende opvattingen positie. En van het belangrijk leerstuk der oorspronkelijke gerechtigheid uit ontwikkelt hij ons zijn begrip der Godgeleerde Zedekunde en tracht deze weer te leiden in het Gereformeerde spoor.

De rede is in drie deelen verdeeld. Eerst wordt gehandeld over het begrip der Godgeleerde Zedekunde en der oorspronkelijke gerechtigheid. Het tweede deel wijst de beteekenis aan, die deze laatste heeft voor de Godgeleerde Zedekunde, en toont dan, dat daardoor de Zedekunde eene positieve wetenschap blijft die haar stof gegeven vindt in de H. Schrift en afhankelijk is

van de dogmatiek; bewaard wordt voor pantheistische en deistische afdwalingen; en een zedelijk leven ook in den zondaar erkennen kan. Een derde deel, dat echter met het tweede niet gecoordineerd maar paaraan gesubsumeerd en daarin ook reeds ter sprake gekomen is, leert, hoe eene Zedekunde, die van dit leerstuk uitgaat, een lam opwerpt tegen het pantheisme, het deïsme en het romanisme.

Het gaat niet aan, in eene korte boekaankondiging een uitvoerig verslag en eene net redenen omkleede beoordeeling van den gewichtigen inhoud dezer rede te geven. Alleen ware het zeer gewenscht geweest, dat Dr. Geesink in het eerste deel zijn begrip van de Godgeleerde Zedekunde breedvoeriger en duidelijker ontwikkeld had. Ik betwijfel of zij, die de Gereformeerde onderscheiding van credenda en agenda niet hebben ingedacht, zich eene heldere voorstelling kunnen vormen van de verhouding, die de Hoogleeraar aanneemt tusschen Dogmatiek en Ethiek. Wel wordt later gezegd, dat de laatste van de eerste afhankelijk is, maar de lijn, die beide scheidt, is toch niet scherp genoeg getrokken. De dogmatiek beschrijft immers ook, hoe de goddelijke factor den wil bewerkt, en de wet Gods normeert ook de uitingen van het leven naar de zijde van het bewustzijn.

Het is te hopen, dat velen niet alleen van de geestverwanten maar ook buiten dezen kring van deze belangrijke rede zullen kennis nemen. Aan tegenspraak zal het dan niet ontbreken, maar misschien wordt door gedachtenwisseling bij sommigen ook het begrip der zedekunde verhelderd en haar belang beter ingezien. En moge het Prof. Geesink gegeven worden, aan de beoefening van dit vak vele jaren zijne uitnemende krachten te wijden en nog eens van zijne hand het licht te doen zien eene Gereformeerde, dat is waarlijk Christelijke Ethiek, waaraan dringende behoefte bestaat.

H. BAVINCK.

ADVERTENTIEN.

Ondertrouwd:
P. K. DWARSHUIS
EN
H. H. PRINS.
SNEEK,
22 October 1890.
Geen receptie. *Eenige kennisgeving.*

Ondertrouwd:
J. MAGCHIELSE
EN
E. C. DE FRENNE.
KAMPEN, 24 Oct. 1890.

Door 's Heeren goedheid werden wij verblijd met de geboorte van een welgeschapen **ZOON**.
J. H. SPOEL.
E. SPOEL—PAUW.
KAMPEN,
29 Oct. 1890.

Woensdag 5 Nov. a. s. hoopt mijn geachte Vader den dag te herdenken, waarop hij voor **25 jaren** de **Evangeliebediening** aanvaardde.
A. H. v. MINNEN.

Wij zijn verblijd, nu God ons het voorrecht schenkt, om met onze geliefde Ouders
J. Smit
EN
A. Poelman
den 8sten Nov. den dag te herdenken, waarop zij voor **25 jaren** in den **echt** zijn verbonden.
Hunne dankbare Kinderen.
BEVERWIJK.

Heden trof mij de gevoeligste slag mijns levens, door het overlijden van mijn dierbare Echtgenoote en eenigst zoontje zorgdragende Moeder
Kornelia Zielhuis,
in den ouderdom van 54 jaren, waarvan ik 19 jaar en ruim vijf maanden in een gelukkigen echt mocht vereenigd zijn.
't Verlies is groot, maar dat zij nu juicht voor den troon, lenigt eenigszins onze smart.
H. NIJEBOER.
J. NIJEBOER.
HATTEM, 19 Oct. 1890.

Heden overleed tot onze diepe droefheid, na eene hevige ziekte van eenige weken, onze geliefde oudste Dochter en Zuster
GERRITJE,
in den ouderdom van ruim 28 jaren.
Daar wij gelooven, dat zij de eeuwige rust is ingegaan, kan ons dit alleen troosten in dit ons zoo smartelijk verlies.
Wed. A. HELLEMA
en Kinderen.
HALLUM, 23 Oct. 1890.

Het behaagde den Heere, heden door den dood tot zich te nemen in den ouderdom van 75 jaar en 4 maanden, mijn geliefden Echtgenoot en der kinderen Vader en Behuwdvader,
ADRIAAN VAN KOOTEN.
Zijn sterven was als zijn leven.
Diep kon hij gevoelen, zonder anderen hiervan blijk te geven.
Diep bedroefd staren wij hem na, doch wij treuren niet als zij die geen hoop hebben, maar vinden in hetgeen hij ons hooren deed, een vasten grond des vertrouwens op een zalig wederzien.
Mede namens kinderen en behuwdkinderen,
Wed. A. VAN KOOTEN
geb. SMIT.
HAARLEMMERMEER,
23 Oct. 1890.

Heden ontsliep in de hope des eeuwigen levens, onze hartelijk geliefde Oom
Adriaan van Kooten.
Den gezegenden leeftijd van 75 jaren en 4 maanden mocht hij bereiken.
De gedachtenis dezes rechtvaardigen zal in zegening zijn.
J. VAN KOOTEN.
E. VAN KOOTEN
geb. SPILKER.
P. DE JONG.
C. DE JONG
geb. VAN KOOTEN.
B. VAN KOOTEN.
M. VAN KOOTEN
geb VISSER.
J. MöHLE.
PH. MöHLE
geb. VAN KOOTEN.
H. BOTERBLOEM.
A. BOTERBLOEM
geb. VAN KOOTEN.
H. VAN KOOTEN.
A. BOUMAN.
A. BOUMAN
geb. VAN KOOTEN.
HILLEGOM,
HAARLEMMERMEER, } 23 Oct. '90.

Heden nam de Heere uit ons midden weg onzen waarden Broeder
A. van Kooten.
Gedurende 25 jaren diende hij onze gemeente als Diaken met voorbeeldige trouw, en behartigde met ons een reeks van jaren de belangen van het Chr. onderwijs te dezer plaats.
Gaarne hadden wij dien broeder nog langer behouden, doch zien tevens met dankbaarheid terug op het goede, dat de Heere onze gemeente in hem heeft geschonken.
Dat hij ontsliep in de hope der zaligheid zij onze, der weduwe en kinderen troost!
Namens den Kerkeraad,
A. COLIJN, Scriba.
HAARL./MEER O/Z.,
23 Oct. 1890.

Heden rustdagmorgen verloste de Heere uit ruim zesjarig smartelijk ziels- en lichaamslijden, mijne geliefde wederhelft en mijner kinderen liefhebbende moeder,
Helena Sluik,
in den ouderdom van slechts 49 jaar. Hoe smartelijk het valt, wanneer wij onze ongelukkigen niet zelf verplegen kunnen, het blijft een voorrecht, dat wij hen niet aan de handen der ongeloovigen behoeven over te geven.
Ruim 4 jaren hebben geliefde broeders en zusters op Veldwijk ons het leed helpen dragen, dat de Heere ons opgelegd had. Allen onzen dank voor de liefde en hulp aan onze beproefde, aan ons bewezen.
De Heere zegene u, geliefde broeders en zusters in uwen moeielijken arbeid; Hij vergelde u, wat wij u nooit vergelden kunnen.
Nog 4 weken mochten wij onze geliefde zelf verplegen.
Dat wij een Jezus hebben, die met innerlijke ontferming bewogen is, sterkt ons in ons smartelijk verlies.
P. VAN DER LINDEN
en kinderen.
UTRECHT, 26 Oct. 1890.

J. l. Zondag trof mij de gevoeligste slag mijns levens, daar het den Heere behaagde mijn onvergetelijken Echtgenoot
GEERT BERENDS MELLEMA,
na een lijden van eenige weken, in den ouderdom van 74 jaren van mijne zijde weg te nemen. Hoe smartelijk ons dit verlies van den dierbaren overledene ook valt, zoo vinden wij nochtans een onuitsprekelijken troost in de gedachte, dat, daar het leven hem Christus was, het sterven hem gewin is.
Mede namens kinderen en behuwdkinderen,
Wed. G. B. MELLEMA,
geb. WILDEBOER.
NIEUWE-PEKELA,
28 Oct. 1890.
Kennisgeving aan vrienden en bekenden.

DS. H. VISSINK en Echtgenoote D. VAN BEEST VAN ANDEL, betuigen hun welgemeenden **dank**, voor de vele hartelijke bewijzen van belangstelling, dezer dagen ondervonden.
GAMEREN, Oct. 1890.

De ondergeteekende met zijn Echtgenoote zeggen door dezen hunnen hartelijken en welgemeenden **dank** aan alle vrienden en kennissen, voor de belangstelling betoond in hunne vijfentwintig-jarige huwelijks-vereeniging en Evangelie-bediening.
E. DIEMER.
HOLL.-VELD, 27 Oct. '90.

Voor de vele blijken van belangstelling bij het overlijden van onzen geliefden Echtgenoot en Vader, betuigen wij door dezen onzen innigen ***dank.***
Wed. J. PIJNSE—
VAN DER AA
en Kinderen.
KOCKENGEN, 28 Oct. '90.

Voor de WEDUWE, bedoeld in het nommer dezer Courant van 10 Oct. l.l. werd ontvangen: de Hoogedelgeb. Heer Baron van Hoevell f 10,—; G. K. Jz. f 1,—; F. de V. f 1,—; N. N. f 1,—; N. N. f 0,50; J. M. f 2,—; F. v. C. f 0,50; J. P. f 2,50; A. B. f 0,50; K. v. d. S. f 2,50; J. J. Jr. f 1,50; T. J. f 1,—; K. K. f 1,—; H. J. K. f 1,— en R. W. f 1,— allen te Zwartsluis; B. Berends Hengeloo (O.) f 1,50; Dordrecht, een muntbiljet (E. B. 5071) f 10,—; C. (Station Arnhem) 20 bl. postz. f 1,—; N. N. te Sleeuwijk f 2,50; N. N. te Bergen op Zoom f 2,—; H. S. te Almeloo f 1,—; R. J. te Dedemsvaart f 1,—; E. de H. te N. (door J. du Pon) f 3,—.
Aan alle gevers, ook namens de Weduwe, onzen vriendelijken dank.
H. J. KROEZE.
J. POST.
K. KINKHORST.
K. v. D. STOUWE.
A. v. D. WERF.
ZWARTSLUIS, 27 Oct. 1890.

WIE WIL HELPEN?

Hulp wordt gevraagd om eene **KRANKZINNIGE** in »Veldwijk" te kunnen plaatsen. Hare zuster doet wat zij kan, doch is niet in staat meer dan een gedeelte der kosten van verpleging enz. te bestrijden. Daar de patiente reeds eenige jaren lijdende is, en op beterschap nog geen uitzicht bestaat, is toezegging van jaarlijksche bijdrage het meest gewenscht. Giften in eens zullen ook in dank worden aangenomen. De volgende Heeren zijn bereid dezen arbeid der Christelijke Barmhartigheid te steunen, nadere inlichtingen te geven en giften en toezegging te ontvangen.
Ds. A. H. GEZELLE MEERBURG, Groningen.
Ds. BAVINCK, Kampen.
Ds. K. VAN GOOR, Schiedam.
Ds. J. IMPETA, Alphen a/d. Rijn.
De Heer A. KRAMERS, Amsterdam.
De Heer J. H. STOOVÉ, »
De Heer F. W. A. KORFF, »

Mach. Breiinr. »de Zeeuw".
Ruime keuze ***gebreide goederen,*** wollen en katoenen ***garens, Jaeger-artikelen, Jaeger-breiwol, Jaeger-tricot-bever*** en ***flanel,*** Kousen en Sokken. Gebreide ***rokken*** en ***jurkjes.***
A. FOLKERTS,
Oude Boteringstraat 2e huis van de Busjesstraat, GRONINGEN.

P. le Clercq
te **Sassenheim**
levert 9 pd. beste **LEIDSCHE KAAS** franco voor **f 2,70.**

UIT DE PORTEFEUILLE.
Korte verhalen uit eigen levenservaring
DOOR
J. van 't Lindenhout.
Prijs ***f 1,90,*** in fraaien stempelband ***f 2,40.***
Dit werk, dezer dagen verschenen, is bij elken Boekhandelaar te bekomen.

Zondagscholen.
Kerstplaten, Kerstboekjes.
Ontvangen een geheel nieuwe Collectie prachtige ***Kerstplaten*** in 6 soorten. ***Kerstboekjes*** in ± 30 diverse soorten. Opzicht zending wordt direct op aanvrage uitgevoerd door H. J. VAN DER VEGT. — ZWOLLE.
SAMENSPRAKEN
voor Jongel.- en Jonged.-Vereen.
BOEKEN voor Bibl. Chr. Jong.-Vereen.

Binnen enkele dagen verschijnt:
Separatie en Doleantie
DOOR
Dr. A KUYPER.
(72 pag. gr. 8o. compressen druk.)
Prijs **f —,50.**
AMSTERDAM.
J. A. WORMSER.

3e Goedkoope Volks-uitgave! Een boeiend werk voor 't huisgezin!
Lievelings lektuur voor jongens, mannen en vaders is:
Duitschland's krijg tegen Frankrijk in 1870-'71.
DOOR WERNER HAHN.
Kompleet zijnde vormt het een kwarto boek groot ***600*** bladzijden, ***versierd met 166 fraaie houtsnee gravuren.*** Van dit werk werden door de voorgaande drukken ***9000*** exemplaren verkocht. Wel een bewijs hoe ***sterk*** het gezocht is.
Deze nieuwe, ***nog goedkoopere uitgaaf*** zal plaats hebben in 12 afleveringen à 30 cts. Men teekent in bij alle Boekhandelaren en bij den Uitgever
J. C. VAN SCHENK BRILL.
DOESBURG.

GEDACHTENIS-REDE,
uitgesproken op 15 Oct. 1890 te 's GRAVENHAGE, ter herinnering aan volbrachte 25-jarige Evangeliebediening door Ds. W. DOORN, waaraan zijn toegevoegd de **Toespraken** van Ds K. KLEINENDORST van SCHEVENINGEN en van den Heer J. SMELINK ouderling, der 's Gravenhaagsche Gemeente.
Prijs **25 ct.**
Uitgave van J. VAN GOLVERDINGE en Zoon te 's GRAVENHAGE.

HH. Onderwijzers en Bestuurders
van Christel. Scholen
worden attent gemaakt op de
SCHOOLBOEKEN
VOOR CHRISTEL. ONDERWIJS,
UITGEGEVEN DOOR
ZALSMAN te Kampen.
Present-Ex. ter kennismaking op aanvrage verkrijgbaar.

GEDACHTEN DER EEUWIGHEID
DOOR
Dr. J. A. BENGEL.
PRIJS f 1.40.
Uitgave van H. BULENS te *Winterswijk.*

Marnix-blaadjes.
Maandelijks, een getuigenis, volgens de H. S., v. z. de voorn. volksbelangen. Tegen de **revolutie,** èn tegen de z. g. »anti-rev." verlating van den weg des Heeren, en 't leunen op vriendschap van Rome en andere vijanden van Gods zaak en volk. Slechts 60 cts. p. jaar, voor 2 Ex. fr. p. p. No. 1: **»Wat wil »Marnix"** is verschenen, en op aanvrage te bekomen bij den uitg. A. GEZELLE MEERBURG, te HEUSDEN.

Van wege het Gereformeerd Traktaatgenootschap »FILIPPUS" is bij den Uitgever J. DEN BOER te *Breukelen* verschenen:
No. 128. Gedenk niet der zonden mijner jonkheid Prijs 1 Ct.
No. 129. God is rechtvaardig » 1 »
No. 130. De beste leesstof » 1 »
No. LXXVI. Twee Samenspraken voor Chr. Jongel. Vereen. » 10 »

Is verschenen:
Afscheiding en Doleantie
IN VERBAND MET
HET KERKBEGRIP.
DOOR
F. M. TEN HOOR.
Christ. Ger. pred. te Franeker.
154 blz. druks. Prijs 90 cents.
Leiden. D. DONNER.

WIE
had durven verwachten, dat nu reeds het zoo beroemde boek, getiteld: **Geschenk van een Christelijken Vader aan zijne opwassende kinderen** door **J. A. JAMES,** vertaald door Prof. **N. BEETS,** voor verminderden prijs zou worden aangeboden. Het is 437 bladz. groot, en kostte vroeger f 4.40. Maar door buitengewone omstandigheden is het, na toezending van postwissel, thans verkrijgbaar bij ZALSMAN te Kampen, voor f 1.50, waarbij dan nog **GRATIS** wordt gevoegd: 1o. **Groote Kleinigheden,** door **E. J. VEENENDAAL;** 2o. **Overzicht der Kerkgeschiedenis** door **H. POOLMEIJER,** 3o. Bekn. **verhalen** uit de **Geschiedenis** van **Nederland** door **P. VERGERS** en 4o. een fraai plaatje, voorstellende de **Theologische School** te Kampen.
Een schoon aanbod voor zeer weinig geld.
Schrijf op den postwissel: JAMES.

OM PLAATS TE MAKEN
wordt een pakket van vijf boeken waarvan de prijs vroeger was
f 3.20
thans aangeboden voor
een gulden.
Men profiteere, vóór dat de voorraad is opgeruimd.
Onder Kruis en Lijden. Woorden van Vertroosting, verzameld uit de werken van Monod, Tholuck, Vinet c. a., prijs f 1.—
Spreuken voor de Keuken, door J. de Liefde, prijs » 0.40
Stichtelijke Rijmen door Isaäk Watts, prijs » 0.30
Geestelijk Bundeltje.
Verzameling van brieven, door CORN. RUESINK
f 0.60.
Het Christendom in Nederland tot op den tijd der Hervorming (Kerkgeschiedenis)
DOOR
H. KARSSEN,
met eene inleiding van
Dr. G. H. LAMERS
PRIJS f 0.90.
Tegen postwissel met vermelding **»Om plaats te maken"** worden bovengenoemde vijf boeken thans franco verzonden door den Boekhandelaar H. BULENS te *Winterswijk.*

Is ter perse om spoedig te verschijnen
Het Jaarboekje der Chr. Geref. Kerk
voor 1891 (vroeger uitgave v. Velzen) prijs 30 cts.
Behalve de kerkelijke statistiek bevat het dag- en bijbelkalender, complete markten en watergetijden, Scholen, Zondagscholen, Jongel.- en Jonged.-Vereen. enz. enz. benevens boeiend en degelijk mengelwerk.
De inteekening staat open bij alle Boekhandelaars en bij den uitgever
ENKHUIZEN. P. VAN DER SLUIJS.

SNELPERSDRUK VAN G. PH. ZALSMAN TE KAMPEN.